

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 135/03-35

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte na neverejnom zasadnutí 11. júna 2003 predbežne prerokoval sťažnosť J. D., bytom P. B., toho času v Ústave na výkon väzby v Ž., zastúpeného advokátom JUDr. D. D., P. B., pre porušenie základných práv a slobôd podľa čl. 17 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 5 ods. 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uzneseniami Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 To 66/02 zo 4. decembra 2002 a sp. zn. Ntv-II 8/03 z 22. januára 2003 a takto

r o z h o d o l :

1. Sťažnosť J. D. v časti namietajúcej porušenie jeho základného práva podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 To 66/02 zo 4. decembra 2002 o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky na jej prerokovanie.

2. Sťažnosť J. D. v časti týkajúcej sa uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. Ntv-II 8/03 z 22. januára 2003 o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky na jej prerokovanie.

3. Sťažnosť J. D. vo zvyšnej časti o d m i e t a pre nesplnenie zákonom predpísaných náležitostí.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Sťažovateľ J. D. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorého trestná vec je v súčasnosti vedená na Krajskom súde v Trnave (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 1 T 22/02, sa prostredníctvom svojho právneho zástupcu obrátil na Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podaním z 31. januára 2002 označeným ako „Sťažnosť proti porušovaniu základného ľudského práva a slobody vyplývajúceho z Ústavy podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky“ (ďalej len „ústavná sťažnosť“), pričom ho doplnil z vlastnej iniciatívy, resp. na žiadosť ústavného súdu podaniami z 18. februára a 17. apríla 2003. K ústavnej sťažnosti zaslal aj početné prílohy, ktoré súvisia s jeho trestnou vecou (predovšetkým rozhodnutia o väzbe).

Sťažovateľ napáda uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 To 66/02 zo 4. decembra 2002 (ďalej len „najvyšší súd“ a „uznesenie zo 4. decembra 2002“), ktorým bola zamietnutá ako nedôvodná jeho sťažnosť proti zamietajúcemu uzneseniu krajského súdu sp. zn. 1 T 22/02 z 23. októbra 2002 o jeho žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu, a tiež uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. Ntv-II 8/03 z 22. januára 2003 (ďalej len „uznesenie z 22. januára 2003“) o predĺžení lehoty trvania jeho väzby do 30. septembra 2003.

Napadnutým uzneseniam najvyššieho súdu sú vytýkané najmä nevysporiadanie sa s argumentáciou sťažovateľa proti väzbe (väzobnému dôvodu podľa § 67 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku) a hypotetické, resp. abstraktné úvahy o väzobnom dôvode.

Sťažovateľ ústavnému súdu navrhol, aby rozhodol:

„1. Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením sp. zn. 1 To 66/02-1637 zo dňa 4. decembra 2002, pri ktorom bola nedôsledne preskúmaná zákonnosť a dôvodnosť väzby J.

D. porušil jeho ľudské práva a slobody, ktoré mu zaručuje Ústava Slovenskej republiky ako aj Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd, a to najmä jeho čl. 5 ods. 4.

2. Najvyšší súd uznesením sp. zn. Ntv-II 8/03 zo dňa 22. januára 2003, pri ktorom bola nedôsledne preskúmaná zákonnosť a dôvodnosť ďalšieho trvania väzby J. D. porušil jeho ľudské práva a slobody, ktoré mu zaručuje Ústava Slovenskej republiky ako aj Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd, a to najmä čl. 5 ods. 3 Dohovoru a čl. 17 ods. 5 Ústavy SR.

3. Tieto uznesenia sa zrušujú a vracajú sa Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky, aby v nich znova konal a rozhodol.

4. Odporca je povinný zaplatiť navrhovateľovi všetky trovy konania a právneho zastupovania do troch dní od právoplatnosti tohto nálezu, k rukám advokáta JUDr. D. D., P. B..“

Najvyšší súd sa k ústavnej sťažnosti vyjadril podaním predsedu trestného kolégia z 10. marca 2003, pričom ju navrhol odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú. Podľa jeho názoru najvyšší súd postupoval v súlade s príslušnými ustanoveniami Trestného poriadku a označené práva sťažovateľa neporušil.

II.

1. Ústavný súd prerokoval ústavnú sťažnosť na neverejnom zasadnutí v zmysle § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), pričom skúmal splnenie všeobecných a osobitných zákonných náležitostí, ako aj dôvody pre jej možné odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa citovaného ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene, môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez

ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

2. V časti týkajúcej sa uznesenia najvyššieho súdu zo 4. decembra 2002 o zamietnutí sťažnosti podľa § 148 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, ktorému sťažovateľ vytýka hypotetickú, resp. abstraktnú úvahu o väzobných dôvodoch, sa ústavný súd nestotožnil s takýmto hodnotením rozhodnutia.

Podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

Ústavný súd predbežne preskúmal uznesenie najvyššieho súdu zo 4. decembra 2002 a dospel k záveru, že odôvodnenie uznesenia predstavuje ešte dostatočný základ pre jeho výrok. Najvyšší súd odôvodnil zamietnutie sťažovateľovej sťažnosti proti uzneseniu Krajského súdu v Trnave z 23. októbra 2002 sp. zn. 1 T 22/02 konkrétnymi dôvodmi spočívajúcimi v charaktere trestnej činnosti, ktorej sa mal sťažovateľ dopustiť. Ide hlavne o údajne dlhodobé a opakované páchanie trestnej činnosti, ktoré mohlo predstavovať rozumný dôvod pre ponechanie sťažovateľa vo väzbe podľa § 67 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

Najvyšší súd pri existencii reálnej a dôvodnej obavy z pokračovania trestnej činnosti sťažovateľom vychádzal z jeho konania a správania pred obmedzením slobody. Takýto postup nemožno pokladať za hypotetický ani abstraktný základ rozhodnutia a má logický základ.

Je pravdou, že najvyšší súd sa 4. decembra 2002 nevysporiadal s časťou navrhovateľovej argumentácie, ktorú použil vo svojej sťažnosti proti uzneseniu Krajského súdu v Trnave sp. zn. 1 T 22/02 z 23. októbra 2002. Predovšetkým nereagoval na argumenty spočívajúce v existencii legálneho zamestnania a príjmu navrhovateľa v dlhej dobe, ktorá

uplynula od jeho činnosti, ktorú orgány činné v trestnom konaní pokladajú za trestnú. Najvyšší súd však odôvodnil svoje rozhodnutie konkrétnymi dôvodmi, a nielen abstraktnými úvahami.

Ústavný súd vo svojich rozhodnutiach opakovane vyslovil právny názor, podľa ktorého „Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody“ (I. ÚS 139/02 a mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 115/02).

Uznesenie najvyššieho súdu zo 4. decembra 2002 nie je napriek nedostatkom odôvodnenia spočívajúcim v nevysporiadaní sa s časťou navrhovateľovej argumentácie zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a preto ústavný súd nemá právomoc, aby sa ním ďalej zaoberal.

Najvyšší súd dôsledne postupoval podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru a jeho rozhodnutie vychádza z konkrétnych faktov, je logické, a preto aj celkom legitímne. Napadnuté rozhodnutie nevykazuje žiadne znaky arbitrárnosti.

Vo zvyšku sťažnosť v tejto časti odmietol pre nesplnenie zákonom predpísaných náležitostí. Ďalšie práva a slobody zaručené ústavou a dohovorom, ktoré boli v návrhu rozhodnutia ústavného súdu (petite) naznačené, neboli totiž konkretizované.

3. Uznesením najvyššieho súdu z 22. januára 2003 bola podľa § 71 ods. 2 Trestného poriadku lehota trvania väzby sťažovateľa predĺžená do 30. septembra 2003. Najvyšší súd rozhodol týmto uznesením na základe návrhu predsedu senátu krajského súdu na predĺženie lehoty trvania väzby v zmysle § 71 ods. 3 Trestného poriadku, ktorý mu bol doručený 16. januára 2003 (do 31. januára 2003 bola lehota trvania väzby sťažovateľa predĺžená uznesením najvyššieho súdu sp. zn. Ntv-II 72/02 zo 7. augusta 2002).

Ústavný súd listom zo 4. apríla 2003 vyzval právneho zástupcu sťažovateľa, aby okrem iného predložil dôkazy o tom, ako si sťažovateľ (obhajoba) chránil základné práva a slobody, ktorých porušenie namieta pred ústavným súdom - v časti týkajúcej sa návrhu na predĺženie jeho väzby po 31. januári 2003 a rozhodnutia najvyššieho súdu o ňom - pred tým, ako najvyšší súd rozhodol uznesením z 22. januára 2003.

K tomuto bolo v podaní právneho zástupcu sťažovateľa zo 17. apríla 2003 uvedené len: „Na záver chcem uviesť, že z našej strany boli využité všetky zákonné prostriedky na dosiahnutie nápravy, čo sa však doteraz zo strany OČTK nestalo.“

V obdobnej veci týkajúcej sa namietaného porušenia práv uznesením najvyššieho súdu o predĺžení lehoty trvania väzby obvineného podľa § 71 ods. 2 Trestného poriadku ústavný súd už rozhodol uznesením sp. zn. III. ÚS 90/03 z 26. marca 2003, kde vyslovil viaceré právne názory.

Poukázal predovšetkým na povinnosť aktívneho vedenia obhajoby obhajcom v prospech záujmov obvineného, ktorá vyplýva už z § 41 ods. 1 Trestného poriadku. Pri aktívnom vedení obhajoby môže napr. obhajca krajský súd vopred požiadať, že pokiaľ bude podaný návrh na predĺženie lehoty trvania väzby podľa § 71 ods. 2 a 3 Trestného poriadku, aby mu to bolo za účelom využitia práv obhajoby neodkladne oznámené. V označenej veci však sťažovateľ ústavnému súdu nepreukázal, že obhajoba využila takýto postup, aby mohla následne vzniesť v konaní najvyššieho súdu o označenom návrhu (pred jeho rozhodnutím) tie ústavné námietky proti ďalšiemu trvaniu väzby, ktoré vzniesla v ústavnej sťažnosti (po rozhodnutí najvyššieho súdu).

Aktívny spôsob obhajoby je pre ochranu základných práv a slobôd sťažovateľa potrebný najmä preto, lebo podanie návrhu na predĺženie lehoty trvania väzby je pre obhajobu predvídateľné, o takomto návrhu rozhoduje najvyšší súd na neverejnom zasadnutí (bez účasti procesných strán), proti uzneseniu o predĺžení lehoty trvania väzby nie je podľa § 74 ods. 1 Trestného poriadku prípustný riadny opravný prostriedok (sťažnosť) a takéto rozhodnutie je nevyhnutnou podmienkou ďalšieho trvania väzby.

Ústavný súd v citovanom rozhodnutí ďalej uviedol: „Z princípu subsidiarity vo vzťahu ústavného súdu ku všeobecným súdom v zmysle čl. 127 ods. 1 ústavy a § 49 zákona o ústavnom súde tiež vyplýva, že v prípade konania pred všeobecnými súdmi musí sťažovateľ ochranu svojich základných práv a slobôd vrátane argumentácie s tým spojenej uplatniť najskôr v tomto konaní a až následne v konaní pred ústavným súdom. Pokiaľ sťažovateľ v rámci ochrany svojich základných práv a slobôd uplatní v konaní pred ústavným súdom argumentáciu, ktorú mohol predniesť, avšak nepredniesol v konaní pred všeobecnými súdmi, ústavný súd na jej posúdenie nemá právomoc.“

Pretože sťažovateľ aj v teraz prejednávanej veci namietol v ústavnej sťažnosti konkrétnou argumentáciou porušenie svojich základných práv a slobôd uznesením najvyššieho súdu z 22. januára 2003, pričom však nepreukázal využitie aktívneho spôsobu obhajoby (obhajoba zostala pasívna) a v rámci účinnej ochrany práv a slobôd uplatnenie svojej argumentácie v konaní najvyššieho súdu pred jeho rozhodnutím (aby mu dal tiež možnosť v prípade opodstatnenosti argumentácie vyvarovať sa porušenia jeho práv a slobôd), ústavný súd v tejto časti jeho ústavnú sťažnosť odmietol pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie (bod 2 výroku uznesenia).

4. Ďalšie návrhy sťažovateľa v jeho petite (zrušenie napadnutých rozhodnutí a náhrada trov konania, resp. právneho zastupovania) stratili opodstatnenie výrokom tohto uznesenia.

Podľa § 32 ods. 1 zákona o ústavnom súde sa k rozhodnutiu pripája odlišné stanovisko sudcu Juraja Babjaka.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. júna 2003

Odlišné stanovisko sudcu Juraja Babjaka

1. Podľa § 32 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pripájam k uzneseniu Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. III. ÚS 135/03 z 11. júna 2003 vo vzťahu k výroku pod bodom 1 - ktorým bola odmietnutá sťažnosť J. D. (ďalej len „ústavná sťažnosť“ a „sťažovateľ“) v časti namietajúcej porušenie práva podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 To 66/02 zo 4. decembra 2002 pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie – toto odlišné stanovisko, pretože nesúhlasím ani s označeným výrokom a ani s jeho odôvodnením (s ostatnými výrokmi a ich odôvodnením súhlasím).

2. Napadnutým uznesením sp. zn. 1 To 66/02 zo 4. decembra 2002 (ďalej len „zamietajúce uznesenie“) najvyšší súd zamietol „ako nie dôvodnú“ sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu Krajského súdu v Trnave sp. zn. 1 T 22/02 z 23. októbra 2002, ktorým zamietol jeho poslednú žiadosť o prepustenie z väzby na slobodu (ďalej len „uznesenie z 23. októbra 2002“).

Väčšina senátu ústavného súdu (ďalej aj „väčšina senátu“) založila svoje rozhodnutie v podstate na týchto argumentoch (pozri str. 4-5 uznesenia):

- odôvodnenie uznesenia najvyššieho súdu predstavuje ešte dostatočný základ pre jeho výrok (najmä uvedenie konkrétnych dôvodov spočívajúcich v charaktere trestnej činnosti, ktorej sa mal sťažovateľ dopustiť),

- pri obave z pokračovania v trestnej činnosti najvyšší súd vychádzal z konania a správania sťažovateľa pred obmedzením jeho osobnej slobody (takýto postup nemožno pokladať za hypotetický ani abstraktný základ rozhodnutia a má logický základ),

- hoci sa najvyšší súd nevysporiadal s časťou sťažovateľovej argumentácie (existencia legálneho zamestnania a príjmu), nie je jeho uznesenie arbitrárne alebo zjavne neodôvodnené a ústavný súd preto nemá právomoc, aby sa s ním ďalej zaoberal,

- najvyšší súd dôsledne postupoval podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru a jeho rozhodnutie vychádza z konkrétnych faktov, je logické, a preto aj celkom legitímne.

3. Odôvodnenie rozhodnutia väčšiny senátu je podľa môjho názoru už vzhľadom na jeho neprimeranú stručnosť nepreskúmateľné a z jeho znenia ani poriadne nevedno, o čo vlastne ide. Navyiac, toto odôvodnenie nie je verným odrazom najmä obsahu ústavnej sťažnosti, pričom na viaceré ústavne významné námietky sťažovateľa vôbec nereaguje.

Pre náležitú analýzu veci treba preto uviesť predovšetkým podstatu:

- priebehu trestnej veci sťažovateľa,
- poslednej žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu,
- uznesenia Krajského súdu v Trnave z 23. októbra 2002,
- sťažnosti proti nemu,
- zamietajúceho uznesenia najvyššieho súdu,
- ústavnej sťažnosti,

ako aj konfrontáciu rozhodnutia väčšiny senátu s trestnou vecou sťažovateľa, ústavnou sťažnosťou, judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a predošlou judikatúrou tretieho senátu ústavného súdu ohľadne väzby.

4. Uznesením vyšetrovateľa v P. B. z 31. januára 2000 došlo k vzneseniu obvinenia sťažovateľovi pre skutky právne kvalifikované ako trestné činy podvodu, sprenevery a poškodzovania cudzích práv podľa § 250 ods. 1 a 4, § 248 ods. 1 a 4 a § 209 ods. 1 písm. a) Trestného zákona.

Uznesením sudcu Okresného súdu v Považskej Bystrici (ďalej len „okresný súd“) z 1. februára 2000 bol sťažovateľ vzatý do väzby z dôvodov podľa § 67 ods. 1 písm. a), b) a c) Trestného poriadku s tým, že väzba začína 31. januára 2000 o 10.00 h a bude sa vykonávať v Ústave na výkon väzby v Ž. Dôvod tzv. väzby pokračujúcej podľa § 67 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku spočíval v tom, že vzhľadom na pomerne dlhú dobu páchania stíhanej trestnej činnosti, pri ktorej vznikla rozsiahla škoda, je dôvodná obava, že sťažovateľ by mohol v páchaní trestnej činnosti pokračovať, aby si tak zabezpečil jednak prostriedky pre svoju obživu, ale aj prostriedky, ktorými by sa snažil uhrádzať vzniknutú škodu. Krajský súd v Trenčíne uznesením zo 14. marca 2000 sťažnosť sťažovateľa proti tomuto uzneseniu zamietol.

Žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby z 27. apríla 2000 zamietol okresný súd uznesením z 24. mája 2000, pričom Krajský súd v Trenčíne uznesením z 15. júna 2000 zamietol sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu.

Dňa 17. mája 2000 okresný prokurátor v P. B. (ďalej len „prokurátor“) podal okresnému súdu na sťažovateľa obžalobu pre stíhané trestné činy (celková spôsobená škoda na cudzom majetku mala dosahovať sumu 40 129 038 Sk), 24. mája 2000 však okresný súd vec postúpil z dôvodu nepríslušnosti Krajskému súdu v Trenčíne. Tento súd zase z dôvodu legislatívnej zmeny v Trestnom poriadku uznesením vec postúpil 4. septembra 2000 okresnému súdu a sťažovateľa ponechal vo väzbe.

Okresný súd konal o podanej obžalobe na hlavnom pojednávaní 16. októbra 2000, na ktorom však vec vrátil uznesením prokurátorovi na došetrenie, pričom sťažovateľa ponechal naďalej vo väzbe, keďže dôvody väzby uňho aj naďalej trvajú.

Dňa 18. januára 2001 sudca okresného súdu predĺžil na návrh prokurátora lehotu trvania väzby sťažovateľa do 31. júla 2001. Z dôvodov uznesenia vyplýva, že podľa prokurátora by sa sťažovateľ pod hrozbou prípadného trestu skrýval, pôsobil na svedkov, a tým by znemožnil vykonanie potrebných úkonov potrebných na náležité objektívne zistenie skutkového stavu veci. V rozhodnej záverečnej časti odôvodnenia uznesenia potom

okresný súd uviedol: „V súčasnom štádiu prípravného konania pritom nie je možné, aby bol obv. D. prepustený z väzby, lebo by mohol zmariť celý jeho priebeh a z toho dôvodu bolo rozhodnuté tak, ako je uvedené vo výroku tohto uznesenia.“ V uznesení teda nie je uvedené, že by dôvodom predĺženia väzby sťažovateľa bola obava z pokračovania v trestnej činnosti (ako v iných uzneseniach predtým a potom).

Dňa 19. júla 2001 okresný súd predĺžil väzbu sťažovateľa do 30. novembra 2001.

Dňa 1. augusta 2001 okresný súd zamietol ďalšiu žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu, pretože podľa jeho názoru pôvodné väzobné dôvody pretrvávajú, s čím sa stotožnil aj Krajský súd v Trenčíne, ktorý 30. augusta 2001 sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu zamietol.

Okresný súd zamietol 19. októbra 2001 aj žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu z 3. októbra 2001.

Dňa 29. novembra 2001 podal prokurátor okresnému súdu novú obžalobu na sťažovateľa (má 14 bodov) pre skutky právne kvalifikované ako trestné činy podvodu a sprenevery podľa § 250 ods. 1 a 4, resp. § 248 ods. 1 a 3 Trestného zákona, pričom celková spôsobená škoda na cudzom majetku mala byť 20 108 139 Sk.

Žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu z 30. novembra 2001 okresný súd zamietol 7. decembra 2001 (konštatoval už iba väzobné dôvody podľa § 67 ods. 1 písm. a) a c) Trestného poriadku), s čím sa stotožnil aj Krajský súd v Trenčíne 20. decembra 2001 zamietnutím sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu.

Najvyšší súd uznesením z 23. januára 2002 predĺžil lehotu trvania väzby sťažovateľa do 31. augusta 2002, pričom konštatoval, že pretrvávajú pôvodné dôvody väzby a osobitne dôvod podľa § 67 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

Okresný súd 5. februára 2002 z dôvodu legislatívnej zmeny v Trestnom poriadku postúpil trestnú vec sťažovateľa Krajskému súdu v Trenčíne a sťažovateľa ponechal vo väzbe, pretože väzobné dôvody uňho naďalej trvajú (v odôvodnení uznesenia však uvádza, že pretrváva iba väzobný dôvod podľa § 67 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku). Krajský súd 5. marca 2002 sťažnosť sťažovateľa proti tomuto uzneseniu zamietol konštatujúc o. i. pretrvávanie označeného väzobného dôvodu.

Dňa 7. augusta 2002 najvyšší súd odňal trestnú vec sťažovateľa Krajskému súdu v Trenčíne a prikázal ju Krajskému súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“). V tento deň aj uznesením sp. zn. Ntv-II 72/02 predĺžil lehotu trvania väzby sťažovateľa do 31. januára 2003, keď napr. konštatoval, že „Rozsah žalovaných skutkov a premyslené komplikované spôsoby ich spáchania sú konkrétnosťami, ktoré odôvodňujú obavu, že obvinený J. D. bude pokračovať v trestnej činnosti, čo je základom záveru o dôvodoch jeho väzby podľa § 67 ods. 1 písm. c) Tr. por.“

5. Podaním z 18. septembra 2002 sťažovateľ požiadal krajský súd o prepustenie z väzby na slobodu. V žiadosti o. i. doslova uviedol:

„Bol som vzatý do väzby z dôvodov uvedených v ustanovení § 67 ods 1 písm. a, b, c Tr por.

Po 24 mesiacoch väzby mi dôvody väzby podľa písm. a, b § 67 ods 1, boli zrušené.

Teda vo väzbe sa nachádzam z dôvodu uvedeného v § 67 ods 1 písm c.

Do dnešného dňa som nečítal jedno jediné logické a zákonné odôvodnenie mojej väzby.

...

Ani v jednom z doterajších uznesení, ktorými mi súd väzbu predĺžil, alebo zamietol žiadosť o prepustenie, aj tak nikdy nič konkrétne nebolo uvedené a podložené, tak ako to zákon ukladá za povinnosť.

V žiadnom prípade nemôžem súhlasiť s odôvodneniami súdu že:

Dôvody väzby naďalej trvajú podľa písm „c“ § 67 ods. 1 Tr. por. Prípadne, že súd poukáže na predchádzajúce uznesenia, kde taktiež väzba nie je zákonne odôvodnená. Respektívne väzbu odôvodnenú hypotetickými tvrdeniami, ktoré nie je možné reálne a zákonne preukázať. Okrem toho sú v absolútnom rozpore s § 2 ods. 2 Tr. por. Je to len účel.

Tak isto ako u mňa neexistovali nikdy dôvody písm. a, b § 67 ods. 1 Tr. por, tak isto neexistuje u mňa ani dôvod „c“ § 67 ods. 1 Tr. por. Je to len účel držania mojej osoby vo väzbe, akýmkoľvek spôsobom. Dôvod § 67 ods. 1 písm. „c“, je od začiatku fiktívny, ničím nepodložený a účelovo vytvorený na nezákonné držanie mojej osoby vo väzbe.

Som tu na základe písm c § 67ods. 1 Tr. por. Absurdita, ktorá nemá hraníc. Nehladiac na to, že neexistuje jeden jediný konkrétny dôkaz a dôvod v celom spise, ktorý by odôvodňoval zákonné trvanie mojej väzby.

Pokračovanie trest. činnosti absolútne neprichádza do úvahy. Všetky moje skutočné finančné vzťahy, ktorými som sa mal údajne dopustiť trest. činnosti, boli uskutočnené min. 1 rok predtým ako som bol vzatý do väzby. Nikdy som sa žiadnej trest. činnosti nedopustil a nikdy som nebol ani odkázaný na páchanie akejkoľvek trest. činnosti. Od roku 1993 hneď po skončení štúdií som riadne pracoval a mal som zaručený príjem, čo je detailne preukázané. Okrem toho mám rodinné zázemie.

Taktiež nie je možné, aby sa súd pri rozhodovaní o mojej väzbe opieral o nezmyselnú a nepravdivú obžalobu ...

Jednoznačne dôvodom pre moju väzbu nemôže byť tá skutočnosť, že popieram, že som sa dopustil trest. činnosti. Ja som vypovedal detailne a pravdivo ku všetkým okolnostiam. Viac ako polovica pôvodných vykonštruovaných obvinení a skutkov mi bolo zastavených a aj to len preukazuje o čo tu ide a na čo od prvopočiatku poukazujem. Jedná sa len o diskreditáciu mojej osoby za účelom ma zničiť, tak ako som to už viac krát preukázal.

Je zbytočné, aby som písal všetko, čo je dobre známe a už som napísal v predošlých žiadostiach o prepustenie z väzby. Vždy som mal snahu všetko vysvetliť, aj som vysvetlil. Poukázal som na všetky skutočnosti aj o tom, že u mňa nemôže existovať dôvod väzby. Podložil som to faktami i dôkazmi. K ničomu to nevedie. Podľa môjho názoru to ani nikto nečíta. V opačnom prípade, keby sa nad tým niekto zamyslel, tak nie je možné, aby som sa ešte stále nachádzal vo väzbe.

...

Chcem poukázať na tú skutočnosť, že sa jedná o zrejme prierahy súdneho prejednávania skutkov za, ktoré bola na mňa podaná obžaloba.

Od 31. 01. 2000 sa nachádzam vo väzbe, ktorú považujem za celkom nedôvodnú.

Uvedené obštrukcie súdov sú preukázanými prietahmi na úkor mojej väzby. V úplnom rozpore s § 71 ods 1 Tr. por., ktorý v prvej vete ustanovuje, že väzba v prípravnom konaní pred súdom môže trvať len nevyhnutnú dobu. Taktiež je to v úplnom rozpore s § 2 ods 4 Tr. por.

Moja väzba je nezákonná a protiústavná. Sú porušené práva, ktoré mi zaručuje ústava. Som tu viac ako 31 mesiacov a za tú dobu bolo spravené voči mojej osobe veľa vecí, ktoré sa vymykajú normálnosti.

...

Pri tomto znie veta z Trestného poriadku, že „Väzba v prípravnom konaní a v konaní pred súdom môže trvať iba nevyhnutnú dobu“. Iba ako rozprávka.

...

Nezákonné konania a preukázané obštrukcie súdov spojené s účelovými prietahmi, nemôžu odôvodňovať ďalšie trvanie mojej väzby. Je to absurdné. Moja väzba je nezákonná a nedôvodná, okrem toho neúmerná v trvaní viac ako 31 mesiacov.

Obmedzenie osobnej slobody väzbou je vždy citeľným a výrazným zásahom do ústavne zaručených práv a slobôd osoby. Záonné dôvody rovnako ako jej samotné trvanie musia byť starostlivo zvážené. Na základe uvedeného môj prípad považujem za výrazný rozpor nie len s účelom trest. konania, ale aj rozpor s povahou a významom systému ústavno právnej ochrany.

Som vo väzbe viac ako 31 mesiacov. Zavretý v jednej diere a v takýchto podmienkach. Od začiatku nežiadam nič iné, len možnosť predstúpiť pred súd, aby som dokázal svoju nevinu. Ale za každým keď sa priblížim k tejto možnosti, OČTK si protizákonným spôsobom prehadzujú spis, vydávajú protizákonné rozhodnutia a takýmito účelovými obštrukciami sa snažia ma čo najdlhšie držať protizákonne vo väzbe. Ale bez možnosti brániť sa na riadnom súdnom pojednávaní.

Je to neľudské a v takýchto podmienkach nie som schopný ďalej žiť. Je to nemysliteľné a v rozpore so všetkými zákonmi i ľudskými. Takéto trápenie je pre mňa i pre moju rodinu ďalej neznesiteľné. Zamyslite sa nad tým prosím, 31 mesiacov v jednej miestnosti bez akéhokoľvek zmyslu a bez možnosti dovolať sa spravodlivosti. Je to utrpenie, ktoré sa nedá opísať.

Preto Vás žiadam. Vážený pán, senát aby ste ma prepustili z väzby, nakoľko neexistujú žiadne dôvody mojej väzby. Moja väzba je neúmerná a nezákonná a v mojom prípade sa jedná o neprimeraný zásah do mojich občianskych slobôd.“

V obdobnom zmysle požiadal o prepustenie sťažovateľa z väzby podaním z 3. októbra 2002 aj jeho obhajca. Dodal napr., že sťažovateľ má trvalé bydlisko, rodinné zázemie a je otcom maloletej dcéry.

Krajský súd uznesením z 23. októbra 2002 žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu zamietol. V úvode uznesenia konštatoval, že tento je stíhaný „v súvislosti s jeho podvodným konaním, ktorého sa mal vo väčšom počte prípadov dopustiť v rokoch 1996-1999 na území T. kraja“.

Ďalej uviedol:

„Dňa 9. 10. 2002 obvinený J. D. prostredníctvom svojho obhajcu podal na tunajšom súde žiadosť o prepustenie z väzby ktorú odôvodnil tým, že sa nedopustil trestných činov, za ktoré mu bolo vznesené obvinenie. Nesúhlasí s tým, že trvajú dôvody väzby v zmysle § 67ods. 1 písm. c) Tr. por. z obavy, že by pokračoval v trestnej činnosti. Trestnej činnosti sa nedopustil, od roku 1993 riadne pracoval. Držanie jeho osoby vo väzbe je v rozpore s § 2 ods. 2 Tr. por. pretože sa na neho nemôže hľadieť ako na vinného, pretože dosiaľ právoplatným odsudzujúcim rozsudkom nebola vyslovené jeho vina. Väzba v prípravnom konaní a v konaní pred súdom môže trvať len nevyhnutnú dobu.

Krajský súd preskúmal žiadosť obvineného D. a zistil, že táto nie je dôvodná. Obvinený svojím konaním mal spôsobiť škodu viac ako 20 miliónov korún, v jeho trestnej veci treba vypočítať väčšie množstvo poškodených a svedkov, trestnej činnosti sa mal dopustiť v širšom časovom úseku a početnými protiprávnymi konaniami. Súd preto dospel k záveru, že v súčasnom štádiu trestného konania u obžalovaného D. naďalej trvajú dôvody väzby v zmysle § 67 ods. 1 písm. c) Tr. por., teda že je tu prítomná obava, že by pri pobyte na slobode pokračoval v páchaní majetkovej trestnej činnosti.“

Sťažovateľ podal sťažnosť osobne proti uzneseniu krajského súdu podaním zo 4. novembra 2002, kde uviedol argumentáciu obdobnú ako vo svojej poslednej žiadosti

o prepustenie z väzby na slobodu (a tiež vo svojich skorších početných podaniach namietajúcich väzbu a sledujúcich prepustenie z nej).

Obhajca sťažovateľa podal tiež v mene sťažovateľa sťažnosť proti uzneseniu krajského súdu podaním z 5. novembra 2002, kde o. i. uviedol:

„Žiadam zmeniť napadnuté uznesenie a mňa z väzby prepustiť. Ja som sa nedopustil trestných činov, za ktoré som stíhaný, vo všetkých prípadoch sa jednalo o občianske alebo obchodno – právne vzťahy medzi mnou a mojimi veriteľmi, z ktorých hrozila určitá miera rizika. Ja som vypovedal pravdivo ku všetkým okolnostiam. Preto z uvedených vzťahov mi nemôže vyplývať trestnoprávna zodpovednosť. Z mojej strany sa nikdy nejednalo o podvodné konanie. Nikdy som nepojal úmysel požičané peniaze nevrátiť a tým seba alebo niekoho tretieho na úkor iného obohatiť. Išlo o dlhodobejšie korektné vzťahy. Napriek tomu som bol vzatý do väzby, čím mi bolo znemožnené plniť si moje povinnosti vzniknuté z uzatvorených zmlúv. Nakoľko sa jedná o neúmerne dlhú dobu mojej väzby dochádza k stavu, ktorý bude do budúcnosti ťažko napravitel'ný.

Krajský súd, to že ma z väzby neprepustil odôvodnil opäť len všeobecnými skutočnosťami, ktoré nepodložil ničím konkrétnym, teda v rozpore s § 67 Trestného poriadku. V odôvodnení len uviedol, že som svojim konaním mal spôsobiť škodu viac ako 20 miliónov, že treba vypočítať väčšie množstvo poškodených a svedkov a že som sa mal trestnej činnosti dopustiť v širšom časovom úseku a početnými protiprávnymi konaniami. Taktiež dôvodí tým, že existuje prítomná obava, že by som pokračoval v páchaní majetkovej trestnej činnosti, a teda pretrváva väzobný dôvod podľa § 67 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

Pokračovanie v trestnej činnosti ako dôvod väzby nemôže existovať, nakoľko pôžičky s mojimi veriteľmi, ktorými som sa mal dopustiť trestnej činnosti boli uskutočnené jeden rok pred tým, ako som bol vzatý do väzby. Nikdy som sa trestnej činnosti nedopustil a nikdy som nebol odkázaný na páchanie akejkoľvek trestnej činnosti. Od roku 1993 hneď po skončení štúdií som riadne pracoval a mal som zaručený príjem, čo je detailne preukázané. Okrem toho mám svoje trvalé bydlisko, rodinné zázemie a som otcom maloletej dcéry.

Väzba je odôvodnená len hypotetickými tvrdeniami, ktoré nie je možné reálne a zákonne preukázať. Dôvod podľa § 67 ods. 1 c) je od začiatku fiktívny a ničím nepodložený.

Okrem toho je držanie mojej osoby vo väzbe v absolútnom rozpore s § 2 ods. 2 Tr. por. (dokiaľ právoplatným odsudzujúcim rozsudkom nie je vyslovená vina, nemožno na toho, proti komu sa vedie trestné konanie, hľadiť, ako by bol vinný) a tiež s § 2 ods. 4 Tr. por. (orgány činné v trestnom konaní musia trestné veci prejednávať čo najrýchlejšie a dôsledne zachovávať občianske práva zaručené ústavou).

...

Vzhľadom na uvedené skutočnosti, žiadam, aby Najvyšší súd preskúmal napadnuté uznesenie Krajského súdu, mojej sťažnosti vyhovel a mňa bezodkladne prepustil na slobodu.“

Najvyšší súd v zamietajúcom uznesení o sťažnosti sťažovateľa o. i. uviedol:

Dňa 9. októbra 2002 obvinený J. D. podal prostredníctvom svojho obhajcu žiadosť o prepustenie z väzby na slobodu, ktorú odôvodnil tým, že sa trestnej činnosti kladenej mu za vinu nedopustil a vyslovil nesúhlas s tým, že u neho trvajú dôvody ďalšieho trvania väzby v zmysle § 67 ods. 1 písm. c) Tr. por., teda z obavy, že by pokračoval na slobode v páchaní trestnej činnosti. Poukázal na to, že väzba v prípravnom konaní a v konaní pred súdom môže trvať len nevyhnutne potrebnú dobu.

Krajský súd v Trenčíne napadnutým uznesením podľa § 72 ods. 2 Tr. por. žiadosť obvineného J. D. o prepustenie z väzby na slobodu podľa § 72 ods. 2 Tr. por. zamietol ako nedôvodnú. Konštatoval, že dôvody väzby u obvineného podľa § 67 ods. 1 písm. c) Tr. por. i naďalej trvajú, pretože obvinený svojím podvodným konaním mal spôsobiť škodu viac ako 20 miliónov korún a trestnej činnosti kladenej mu za vinu sa mal dopustiť v širšom časovom úseku a početnými protiprávnymi konaniami, pričom je daná dôvodná obava, že na slobode by pokračoval v páchaní majetkovej trestnej činnosti.

V zákonnej lehote určenej v § 143 ods. 1 Tr. por. podal proti tomuto uzneseniu obvinený J. D. sťažnosť jednak sám, ako aj prostredníctvom svojho obhajcu. V oboch podaných sťažnostiach obvinený v podstate namieta nezákonnosť ďalšieho trvania jeho väzby, ktorá podľa jeho názoru nie je podložená žiadnym konkrétnym dôkazom alebo skutočnosťou, ktoré by odôvodňovali obavu, že po prepustení na slobodu bude pokračovať v páchaní majetkovej trestnej činnosti. Poukázal na to, že vo väzbe sa nachádza už 34 mesiacov, pričom obmedzenie jeho osobnej slobody je výrazným zásahom do ústavou

zaručených základných práv a slobôd. Zdôraznil tiež, že sa necíti byť vinným z trestnej činnosti kladenej mu za vinu, pretože vo všetkých prípadoch sa jednalo len o občianskoprávne alebo obchodnoprávne vzťahy medzi ním a jeho veriteľmi a z jeho strany nešlo rozhodne o podvodné konanie. Z uvedených dôvodov navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnuté uznesenie krajského súdu zrušil a aby sám rozhodol vo veci tak, že ho bezodkladne prepustí z väzby na slobodu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 147 ods. 1 Tr. por. preskúmal správnosť výroku napadnutého uznesenia, proti ktorému mohol obvinený podať sťažnosť, ako i konanie, ktoré tomuto uzneseniu predchádzalo a zistil, že krajský súd rozhodol správne a v súlade so zákonom.

Podľa § 67 ods. 1 písm. c) Tr. por. obvinený môže byť vzatý do väzby len vtedy, ak sú tu konkrétne skutočnosti, ktoré odôvodňujú obavu, že bude pokračovať v trestnej činnosti, dokoná trestný čin, o ktorý sa pokúsil, alebo vykoná trestný čin, na ktorý sa pripravoval alebo ktorým hrozil.

Najvyšší súd Slovenskej republiky v tejto súvislosti považuje za potrebné zdôrazniť, že obvinený J. D. je v predmetnej trestnej veci stíhaný pre rozsiahlu trestnú činnosť podvodného charakteru, ktorej sa mal dopustiť celkove 13 dielčimi skutkami podvodného charakteru, keď od viacerých občanov vylákal rôzne finančné sumy, pod zámienkou ich použitia na rôzne podnikateľské zámery, na nákup tovaru v rámci svojho podnikania, alebo zámienkou ich výhodného uloženia a zúčtenia v zahraničných peňažných ústavoch, prípadne pod inými nepravdivými zámienkami. Týmto podvodným konaním mal obvinený spôsobiť jednotlivým poškodeným stranám celkovú škodu vo výške 20.108.139,- Sk, čo v zmysle platnej právnej praxe nepochybne predstavuje škodu veľkého rozsahu. Pritom túto trestnú činnosť mal podľa obžaloby obvinený páchať v časovom rozmedzí od 15. decembra 1998 do 8. februára 1999.

Vzhľadom na uvedené okolnosti aj podľa Najvyššieho súdu Slovenskej republiky existuje reálna a dôvodná obava, že po prepustení na slobodu by obvinený pokračoval v páchaní trestnej činnosti obdobného charakteru. V tejto súvislosti treba poukázať najmä na spôsob páchania trestnej činnosti, ktorá je obvinenému kladená za vinu, keď od občanov pod rôznymi zámienkami súvisiacimi s jeho podnikateľskou činnosťou, alebo pod zámienkou

výhodného zúčenia vkladov, obvinený mal vylákať vysoké peňažné čiastky, ktoré v podstate doposiaľ nevrátil.

Treba zdôrazniť, že dôvod ďalšieho trvania väzby u obvineného podľa § 67 ods. 1 písm. c) Tr. por. konštatoval už Najvyšší súd Slovenskej republiky vo svojom uznesení zo dňa 7. augusta 2002 sp. zn. Ntv-II 72/02, ktorým rozhodol o predĺžení lehoty trvania väzby obvineného J. D. do 31. januára 2003. Možno len konštatovať, že na tejto situácii sa od citovaného rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky nič podstatné nezmenilo a dôvodnosť obavy z pokračovania v trestnej činnosti podvodného charakteru u obvineného i naďalej trvá.

Vzhľadom na vyššie uvedené okolnosti Najvyšší súd Slovenskej republiky sťažnosť obvineného J. D. ako nedôvodnú podľa § 148 ods. 1 písm. c) Tr. por. zamietol.

6. Uznesením sp. zn. Ntv-II 8/03 z 23. januára 2003 (ďalej len „uznesenie o predĺžení väzby“) najvyšší súd predĺžil lehotu trvania väzby sťažovateľa do 30. septembra 2003 z dôvodov v tomto uznesení uvedených.

Na žiadosti ústavného súdu z apríla 2003 zaslané právnomu zástupcovi sťažovateľa a predsedovi krajského súdu za účelom zistenia aktuálneho stavu konania v trestnej veci sťažovateľa oznámil prvý podaním zo 17. apríla 2003, že „stále čakáme na určenie termínu hlavného pojednávania na Krajskom súde v Trnave“ a druhý (prostredníctvom podpredsedníčky súdu) podaním z 29. apríla 2003, že vec je toho času v štádiu štúdia zákonného predsedu senátu, ktorý predpokladá vytýčenie termínu hlavného pojednávania na začiatok júna 2003.

7. V ústavnej sťažnosti, ktorou bolo napadnuté ako zamietajúce uznesenie najvyššieho súdu, tak aj uznesenie o predĺžení väzby, a preto argumentáciu ohľadne jednotlivých uznesení nie je možné oddeliť, bolo okrem iného uvedené:

„Vyššie uvedenými právoplatnými rozhodnutiami Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 1 To 66/02-1637 a Ntv-II 8/03 boli porušené práva, ktoré mi zaručuje Ústava Slovenskej republiky v čl. 17 ods. 1 „osobná sloboda sa zaručuje“ ako aj v čl. 17 ods. 5 „do

väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu“, ako aj Dohovor o ochrane ľudských práv a slobôd v čl. 5 ods. 1 „každý má právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem nasledujúcich prípadov, pokiaľ sa tak stane v súlade s konaním ustanoveným zákonom ... c) zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie slobody osoby za účelom predvedenia pred príslušný orgán pre dôvodné podozrenie zo spáchania trestného činu, alebo ak sú oprávnené dôvody domnievať sa, že je potrebné zabrániť jej v spáchaní trestného činu alebo v úteku po jeho spáchaní“, v čl. 5 ods. 3 „každý, kto je zatknutý alebo inak pozbavený slobody v súlade s ustanovením odseku 1 písm. c) tohto článku, musí byť ihneď predvedený pred sudcu alebo inú úradnú osobu splnomocnenú zákonom na výkon súdnej právomoci a má právo byť súdený v primeranej lehote alebo prepustený počas konania. Prepustenie sa môže podmieniť zárukou, že sa dotknutá osoba ustanoví na pojednávanie“ ako aj v čl. 6 „každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.“ a v čl. 5 ods. 4 „každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.“

Dňa 15. 01. 2003 mi bolo doručené uznesenie NS – SR 1 To 66/02-1637, ktorým mi zamietol sťažnosť proti zamietavému uzneseniu KS Trnava 1 T 22/02 z 23. 10. 2002 o mojej žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu zo dňa 05. 11. 2002.

Najvyšší súd sa absolútne nevysporiadal s dôvodmi uvedenými v sťažnosti. Väzbu odôvodnil len hypotetickými tvrdeniami, ktoré nie je možné reálne a zákonne preukázať, teda v úplnom rozpore s § 2 ods. 2 Tr. por. Najvyšší súd postupoval rutinérskym spôsobom, bez náležitého preskúmania spisového materiálu, pričom v odôvodnení uznesenia sa nezaoberal dôvodmi nezákonnosti väzby, ktorými bolo argumentované v žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu a tiež v sťažnosti proti zamietavému uzneseniu KS v Trnave 1 T 22/02 (vrátane námietok k predošlým nezákonným konaniam KS v Trenčíne i Okresného súdu v P. ako i samotnými OČTK, ktoré jednoznačne preukazujú skutočnosti, ktoré sú v absolútnom rozpore so zákonným trvaním mojej väzby. Vo vyššie spomínanom

uznesení NS-SR zo dňa 15. 01. 2003, ktorým zamietol moju sťažnosť sa nachádzajú viaceré nedostatky, keď napríklad na strane 2 namiesto Krajský súd v Trnave spomína Krajský súd v Trenčíne, čo taktiež svedčí o tom, že moje podania preskúmal povrchno.

Ani Krajský súd v Trnave a následne Najvyšší súd Slovenskej republiky sa vo svojich uzneseniach s týmito závažnými skutočnosťami nevysporiadali i keď uvedené skutočnosti jednoznačne preukazujú nezákonnosť ďalšieho trvania mojej väzby a boli v žiadosti i sťažnosti detailne uvedené.

...

Opätovne NS-SR postupoval rutinne bez náležitého preskúmania spisového materiálu. Nevysporiadal sa s takými závažnými skutočnosťami, ktoré jednoznačne preukazujú nezákonnosť ďalšieho trvania väzby. Odôvodnenie NS-SR, v uznesení ktorým moju väzbu predĺžil je zavádzajúce a dôvod podľa § 67 ods. 1 písm. c) je založený na abstraktnej úvahe. V dôsledku toho dochádza k narušeniu primeranej a spravodlivej rovnováhy medzi záujmami štátu a právom na osobnú slobodu jedinca.

V zmysle komentára k Trestnému poriadku vzatie do väzby ako aj jej trvanie musí byť vykladané tak, aby v žiadnom prípade nedochádzalo k bezdôvodnému pozbaveniu slobody občana. Taktiež dôvodom väzby nemôže byť okolnosť, že obvinený popiera trestnú činnosť, z ktorej je obvinený. Taktiež dôvodnosť obavy, že obvinený bude pokračovať v trestnej činnosti musí byť podložená vždy na základe konkrétnych skutočností. Nestačí, len samotná okolnosť, že vo veci obvinený popiera vinu.

Ja som vypovedal detailne a pravdivo ku všetkým okolnostiam. Viac ako polovica pôvodných obvinení i skutkov mi bola zastavená.

Podľa čl. 17 ods. 2 Ústavy SR: „nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Podľa čl. 17 ods. 5 Ústavy SR: „do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu“.

V zmysle nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky I. ÚS 11/01 z citovaných článkov ústavy a rovnako z § 71 ods. 1 a 2 Trestného poriadku vyplýva základná zásada, podľa ktorej väzba môže trvať len nevyhnutnú dobu. Je to dané tým, že inštitút väzby je najzávažnejším zásahom do ústavného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1 ústavy. Inštitút väzby sa v konkrétnom prípade nesmie dostať do rozporu s ústavnou zásadou

presumpcie nevinu podľa čl. 50 ods. 2 ústavy. Náležité zladenie týchto protichodných inštitútov si vyžaduje, aby väzba trvala skutočne po nevyhnutný čas.

Ja som vo väzbe viac ako 3 roky. Poukazujem na skutočnosť, že sa jedná o zrejme prietahy súdneho prejednávania skutkov, za ktoré bola na mňa podaná obžaloba pred viac ako 14 mesiacmi, teda 29. 11. 2001. Od začiatku nežiadam nič iné, len aby som mohol predstúpiť pred súd, aby som dokázal svoju nevinu. Avšak vždy, keď sa priblížim k tejto možnosti, OČTK si protizákonne presúvajú spis, pričom sa odvolávajú na náročnosť veci, potrebu rozsiahleho dokazovania resp. riešenia iných právnych otázok (príslušnosť súdu ...), pričom takéto skutočnosti nesmú byť dôvodom predĺženia väzby. Pokiaľ OČTK procesne pochybili a z tohto dôvodu musela byť následne riešená príslušnosť súdov a iných právnych otázok, neobstoja dôvody predlžovania väzby tak, ako sú uvedené v uznesení o predĺžení väzby, kde sa formálne predpokladá dôvod väzby v zmysle § 67 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Je zrejme, že NS-SR nepreskúmal spis komplexne, a tak došlo aj k porušeniu čl. 17 ods. 5 Ústavy SR podľa ktorého má trestne stíhaná osoba právo, aby súd rozhodujúci o jej väzbe skúmal významné skutočnosti pre a proti väzbe, pričom ak sa rozhodne trestne stíhanú osobu vziať do väzby alebo ju v nej držať, aby boli takéto rozhodnutia založené na konkrétnych skutočnostiach a nie na abstraktnej úvahe.

...

I samotné odôvodnenie § 67 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku je len hypotetickým tvrdením, ktoré nemožno reálne a zákonne preukázať.

V zmysle nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky III. ÚS 7/2000 námietku primeranosti trvania väzby treba posudzovať na základe čl. 17 ods. 2 Ústavy v spojitosti s čl. 17 ods. 5 Ústavy SR. („Do väzby možno vziať iba na čas ustanovený zákonom) a Trestným poriadkom (napr. § 71 ods. 1m § 72 ods. 1, § 73 a § 73a), ako aj z čl. 5 ods. 3 Dohovoru a čl. 9 ods. 3 Medzinárodného paktu.

Trestný poriadok napríklad ustanovuje, že väzba v prípravnom konaní a v konaní pred súdom môže trvať len nevyhnutnú dobu (§ 71 ods. 1) ... ak pominie dôvod väzby, musí byť obvinený ihneď prepustený na slobodu (§ 72 ods. 1).

Podľa čl. 9 ods. 3 Medzinárodného paktu: Každý, kto je zatknutý alebo zadržaný na základe obvinenia z trestného činu, musí sa bez meškania predviesť pred sudcu alebo iného úradníka, ktorý je zákonom splnomocnený vykonávať sudcovskú právomoc, a má právo na

trestné konanie v primeranom čase alebo na prepustenie. Nie je všeobecným pravidlom, aby sa osoby čakajúce na trestné konanie držali vo väzbe ...“

Vymedziť obsah práva byť vo väzbe len po nevyhnutnú dobu, resp. primeranú dobu napomáha štrasburská judikatúra k čl. 5 ods. 3 Dohovoru. Pokračujúca väzba môže byť opodstatnená len vtedy, pokiaľ existujú presvedčivé dôkazy skutočného verejného záujmu, ktoré prevažujú – napriek predpokladu neviny – nad právom na osobnú slobodu.

Európsky súd pre ľudské práva v Štrasburgu (ďalej len ESLP) vo svojej rozhodovacej činnosti (vo vzťahu k čl. 5 ods. 3) zdôrazňuje, že pretrvávanie dôvodného podozrenia, že osoba, ktorá bola pozbavená slobody väzbou, spáchala trestný čin je conditio sine qua non zákonnosti jej ďalšieho držania vo väzbe. Po uplynutí určitého času to však už nestačí, pričom keď má väzba trvať naďalej, musí pristúpiť iný významový a dostatočný („relevant and sufficient“) dôvod alebo dôvody a navyše musí byť preukázané, že kompetentné orgány postupujú vo veci s osobitnou starostlivosťou („special diligence“).

V zmysle nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky III. ÚS 79/02-33 Samotné podozrenie zo spáchania trestného činu môže spočiatku odôvodňovať väzbu, avšak nemôže byť významným a dostatočným dôvodom pre držanie mojej osoby viac ako 3 roky.

Pojem zákonnosti väzby podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru má ten istý význam ako v odseku 1 tohto článku. Otázka, či je väzba zákonná, má byť vyriešená nielen s poukazom na vnútroštátny zákon, ale aj na znenie dohovoru, všeobecné zásady v ňom obsiahnuté a účel obmedzení, ktoré pripúšťa čl. 5 ods. 1.

...

Skutky, ktoré sa mi kladú za vinu a ktorých som sa mal údajne dopustiť sa mali stať minimálne 1 rok a viac pred tým, ako som bol vzatý do väzby. A tak ako nikdy u mňa neboli dané dôvody § 67 ods. 1 písm. a), b) TP, ktoré boli zrušené, tak ani dôvod písm. c) je od začiatku fiktívny a účelovo vytvorený. Je tiež preukázané, že som mal zaručený príjem, a už od roku 1993 hneď po skončení štúdií som riadne pracoval a nikdy som nebol odkázaný na páchanie trestnej činnosti. Mám rodinné zázemie a som otcom maloletej dcéry. Poukazujem aj na stratu kontinuity s okolnosťami, ktoré boli v čase začatia trestného stíhania, a preto aj nereálnosť možného pokračovania v trestnej činnosti.

Takto som tiež vyčerpal všetky riadne opravné prostriedky na dosiahnutie nápravy.

Obmedzenie osobnej slobody je vždy citeľným a výrazným zásahom do ústavne zaručených práv a slobôd osoby. Zákonné dôvody, rovnako ako aj jej samotné trvanie musia byť starostlivo zvážené. Osobná sloboda je jedným zo základov demokratickej spoločnosti a musí byť preto náležite zaručená. To si okrem iného vyžaduje aj zásahy štátu do nej, vrátane väzby v trestnom konaní, aby mali základ v ústave a dbali tiež na podstatu a zmysel osobnej slobody.

Na základe vyššie uvedeného považujem môj prípad ako aj napadnuté uznesenia za výrazný rozpor nielen s účelom trestného konania, ale aj s povahou a významom systému ústavnoprávnej ochrany.“

8. Tretí senát ústavného súdu už stanovil viaceré základné kritériá ústavnej kontroly väzby významne pritom prihliadajúc na medzinárodné záväzky Slovenskej republiky v oblasti ochrany základných ľudských práv a slobôd (najmä dohovor a judikatúru ESĽP k nemu). Ide predovšetkým o nálezy sp. zn. III. ÚS 7/00 zo 16. novembra 2000, III. ÚS 38/01 z 11. októbra 2001 a III. ÚS 79/02 z 21. augusta 2002. Možno povedať, že v súlade aj s povinnosťou Slovenskej republiky podľa čl. 1 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) dodržiavať medzinárodné zmluvy aj označenými nálezmi bola postavená „latka štrasburská“ znamenajúca materiálnu, obsahovú ochranu ústavnosti.

Okrem iného v náleze sp. zn. III. ÚS 38/01 bolo napr. vyslovené, že: „obsahom základného práva podľa čl. 17 ods. 5 ústavy je aj oprávnenie trestne stíhanej osoby, aby súd rozhodujúci o jej väzbe skúmal významné skutočnosti pre a proti väzbe vrátane možnosti nahradiť ju zárukou, sľubom alebo peňažnou zárukou, pričom ak sa rozhodne trestne stíhanú osobu do väzby vziať alebo ju v nej držať, aby boli takéto rozhodnutia založené na konkrétnych skutočnostiach, a nie na abstraktnej úvahe.“

V náleze sp. zn. III. ÚS 79/02 sa ohľadne „zákonnosti“ väzby podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru konštatovalo, že otázka, či je väzba zákonná, má byť vyriešená nielen s poukazom na vnútroštátny zákon, ale aj na znenie dohovoru, všeobecné zásady v ňom obsiahnuté výslovne alebo implikovane, účel zabrániť, aby bola osoba zbavená slobody svojvoľne, a účel prípustných obmedzení. Osoba vo väzbe je tiež oprávnená na preskúmanie

procesných a hmotných podmienok, ktoré sú podstatné pre „zákonnosť“ väzby v zmysle dohovoru.

9. Vývoj judikatúry ESLP všeobecne nasvedčuje posilňovaniu ochrany základných ľudských práv a slobôd vrátane súdnej kontroly zákonnosti väzby.

Keď vychádzame od všeobecného k osobitému, možno prv poukázať napr. na zásadu, že jednotlivé ustanovenia dohovoru musia byť interpretované vo svetle celého systému dohovoru (rozsudok z 5. októbra 2000 vo veci Maaouia v. Francúzsko, No. 39652/98), prípadne na všeobecné procesné požiadavky dohovoru - spravodlivosť a právnu istotu (rozsudok z 9. apríla 2002 vo veci Podkolzina v. Lotyšsko, No. 46726/99).

Medzi požiadavky čl. 5 ods. 4 dohovoru okrem iného patria:

- účinná kontrola zákonnosti väzby (rozsudok z 10. októbra 2000 vo veci Grauzinis v. Litva, No. 37975/97),

- podstatné opatrenie, ktoré zabezpečí jedincovi procesnú spravodlivosť („substantial measure of procedural justice“; rozsudok z 20. júna 2002 vo veci Al-Nashif and others v. Bulharsko, No. 50963/99),

- vzhľadom na dramatický vplyv pozbavenia slobody na základné práva jedinca konanie podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru musí v zásade spĺňať základné požiadavky spravodlivého konania podľa čl. 6 dohovoru (rozsudok z 13. februára 2001 vo veci Garcia Alva v. Nemecko, No. 23541/94), pričom princíp spravodlivosti („fairness“) v zmysle posledne označeného článku zaväzuje súdy, aby pre svoje rozhodnutia poskytli dostatočné dôvody (rozhodnutie o prijateľnosti z 26. februára 2002 vo veci Bufferne v. Francúzsko, No. 54367/00),

- primeraná súdna odpoveď („adequate judicial response“; rozsudok z 10. októbra 2000 vo veci Grauslys v. Litva, No. 36743/97),

- oprávnenosť ktorejkoľvek doby väzby musí byť presvedčivo preukázaná („Justification for any period of detention must be convincingly demonstrated“; rozsudok z 9. januára 2003 vo veci Shishkov v. Bulharsko, No. 38822/97).

10. Z ústavnej sťažnosti vyplývajú minimálne tieto vzájomne sa prelínajúce ústavne významné námietky (súvisiace so „zákonnosťou“ väzby v zmysle čl. 5 ods. 4 dohovoru): neexistencia dôvodu väzby (hypotetický, založený na abstraktnej úvahe), porušenie zásady trvania väzby len po nevyhnutný čas, porušenie prezumpcie neviny, porušenie povinnosti preskúmať skutočnosti pre a proti väzbe a porušenie zásady proporcionality (neprimeraný zásah do osobnej slobody).

a) Dôvod väzby sťažovateľa, to znamená obava z pokračovania v trestnej činnosti, sa javí byť vzhľadom na jeho charakteristiku v početných rozhodnutiach všeobecných súdov vrátane uznesenia krajského súdu z 23. októbra 2002 a zamietajúceho uznesenia najvyššieho súdu stereotypný.

Zjednodušene povedané, keďže sťažovateľ je trestne stíhaný, je tu podľa všeobecných súdov obava, že v prípade pobytu na slobode by v trestnej činnosti pokračoval. Takýmto spôsobom, to znamená vyvodzovaním väzobného dôvodu z charakteru stíhanej trestnej činnosti, však možno zdôvodňovať väzbu, pokiaľ trestné stíhanie neskončí, teda rok, tri či päť rokov.

V priebehu trestného stíhania sťažovateľa sa navyše objavil zvláštny fenomén, ktorý nemôže ujsť ústavnej pozornosti. Uznesením sudcu okresného súdu z 18. januára 2001 sp. zn. Tp 6/00 o predĺžení lehoty trvania väzby sťažovateľa sa totiž dôvod tzv. väzby pokračujúcej podľa § 67 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku až do 31. júla 2001 bez vysvetlenia stratil a po tomto dátume sa znovu bez vysvetlenia objavil (pozri ďalšie uznesenie okresného súdu o predĺžení lehoty trvania väzby sťažovateľa zo 17. júla 2001).

b) V priebehu doterajšieho trestného stíhania sťažovateľa nebolo zrozumiteľne vysvetlené, ako zodpovedá zásade trvania väzby len po nevyhnutnú dobu skutočnosť, že

(v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti) orgány činné v trestnom konaní podozrievajú sťažovateľa zo spáchania rozsiahlej trestnej činnosti a držia ho preto vo väzbe (keďže by v trestnej činnosti mohol pokračovať), sťažovateľ na druhej strane od počiatku tvrdí, že nejde o trestnú činnosť, ale o občiansko - resp. obchodnoprávne vzťahy, pričom o jeho trestnom obvinení ani po tri a pol roku väzby ešte nezačal preukázateľne v merite veci konať ani len prvostupňový súd.

c) Sťažovateľ opakovane namietal porušenie prezumpcie neviny (aj podľa § 2 ods. 2 Trestného poriadku) z dôvodu dlhotrvajúceho držania vo väzbe a jej odôvodnenia. Ani v rozhodnutiach všeobecných súdov a ani v právnom názore väčšiny senátu ústavného súdu som sa nedočítal, akým spôsobom je tento stav zlučiteľný s princípom prezumpcie neviny v zmysle ústavy a dohovoru (čl. 50 ods. 2, resp. čl. 6 ods. 2).

d) Tiež som sa nedočítal, ako boli pri rozhodovaní o väzbe skúmané skutočnosti proti väzbe, pretože vždy išlo len o tie, ktoré boli pre väzbu.

e) Zákonite potom ani všeobecné súdy a ani väčšina senátu ústavného súdu nič nehovorila o princípe proporcionality, jednom zo základných atribútov pri každom zásahu do základných ľudských práv a slobôd.

Najmä zamietajúce uznesenie najvyššieho súdu, ktorým bola potvrdená takmer trojročná väzba sťažovateľa, vyžadovalo, aby boli presvedčivo vysvetlené dôvody, ktoré by opodstatňovali spravodlivú rovnováhu medzi záujmami štátu a osobnou slobodou sťažovateľa.

11. Väčšina senátu odmietla ústavnú sťažnosť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie v podstate preto, lebo podľa jej názoru zamietajúce uznesenie najvyššieho súdu nie je ani arbitrárne a ani zjavne neodôvodnené, pričom najvyšší súd dôsledne postupoval podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru.

Skutočnosť, že jej záver o dôslednom postupe najvyššieho súdu podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru nie je podložený žiadnym rozhodnutím ESLP, je jedným z prejavov nepreskúmateľnosti jej rozhodnutia.

Ústavnému súdu boli v ústavnej sťažnosti nastolené na riešenie konkrétne ústavne významné otázky z hľadiska „zákonosti“ väzby podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru, pričom v záujme účinnosti ústavnej sťažnosti ako prostriedku ústavnej nápravy mali byť analyzované a riešené.

Porovnanie rozhodnutia o odmietnutí s ústavnou sťažnosťou, ako aj s ďalšími vyššie uvedenými významnými skutočnosťami nasvedčuje, že sťažovateľ nedostal potrebné odpovede na nastolené ústavné problémy (neexistencia dôvodu väzby, trvanie väzby nad rámec doby nevyhnutnej, porušenie prezumpcie neviny, nepreskúmanie skutočností proti väzbe, porušenie princípu proporcionality), hoci okrem iného primerane argumentoval aj judikatúrou ústavného súdu vrátane tej z tretieho senátu, ktorá sa týka väzby.

Odmietnutím ústavnej sťažnosti pri jej predbežnom prerokovaní väčšina senátu zanechala za sebou nezodpovedané, a teda nevyriešené ústavne významné otázky, čo má za následok neúčinnosť ústavnej sťažnosti (k účinnosti prostriedku nápravy pozri napr. *mutatis mutandis* rozsudok ESLP z 13. decembra 2001 vo veci *Metropolitan Church of Bessarabia and Others v. Moldova*, No. 45701/99, § 139).

Takýto postup znamená podstatné zníženie úrovne ústavnej kontroly a ochrany, ktorej kritériá už tretí senát ústavného súdu stanovil napr. v nálezoch sp. zn. III. ÚS 7/00, III. ÚS 38/01 a III. ÚS 79/02, čo v neposlednom rade nezodpovedá ani vývoju v oblasti medzinárodnej ochrany osobnej slobody jedinca.

12. Na základe doposiaľ uvedeného preto podľa môjho názoru neexistoval dôvod na odmietnutie ústavnej sťažnosti v časti týkajúcej sa namietaného porušenia práva podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru zamietajúcim uznesením najvyššieho súdu a táto mala byť prijatá na ďalšie konanie. Nastolené závažné ústavné otázky bolo potrebné riešiť v konaní vo veci samej, čo

by napokon zodpovedalo aj medzinárodne chápanému osobitnému postaveniu ústavného súdu ako súdu poslednej inštancie a garanta základných práv zakotvených v ústave (pozri mutatis mutandis rozhodnutie ESĽP o prijateľnosti sťažnosti z 28. januára 2003 vo veci *Caldas Ramirez de Arrellano v. Španielsko*, No. 68874/01).

V Košiciach 11. júna 2003